

I učenici čine profesora

Vjera ulazi u cjelokupni čovjekov život, ne tek u neki njegov kutak

Budući da autori priloga u našem časopisu nisu motivirani tek znanošću i strukom, već i vjerskim ciljem i katehetskom praksom, od ovoga ćemo broja na prvim stranicama "Kateheze" donositi poneko iskustvo iz djelatnosti vjeroučitelja. Prvi smo put to omogućili sestri mr. theol. INES KEZIĆ, Klanjateljici krvi Kristove, vjeroučiteljici u 15. zagrebačkoj gimnaziji.

Ponuda da postanem vjeroučiteljica i mene je iznenadila. Nisam to očekivala, bila sam izvan domovine posljednjih osam godina. Nisam nikad radila u školi, jedan moj san uputio me je na tu dužnost. U njemu sam na jednoj ploči vidjela ispisanu riječ "farina", što na talijanskome znači brašno. Shvatila sam da sam u ruke dobila brašno od kojega zajedno s učenicima treba umijesiti kruh. To je za mene bilo simbolično kad sam doznala da ću raditi u školi. San mi je osobno značio mnogo, stvorio je u meni unutarnje raspoloženje za rad u školi. U svojim sam učenicima često vidjela mlade iz svoga sna i osjećala da je rad s njima miješanje novoga kruha, pogotovo zato što vjeronauka ranije u školama nije bilo.

To u meni potiče i pomisao da zapravo stvaramo nov model naukovanja. Srela sam simpatičnu mladež, ali smo se već na samom početku

morali priuipitati koja su naša uzajamna očekivanja. Iznenadilo me je da je prva grupa došla na nastavu dan prije nego što je trebala, počelo je zajedničkom željom da zajedno stvaramo. Zajedno smo uočavali kako Crkva promatra svijet prvenstveno s antropološko-socijalnog, povijesnog i kozmološkog gledišta, te ga kasnije obogaćuje teološkim, hamartološkim, soteriološkim i eshatološkim smislom. To sam smatrala potrebnim da bih u učenicima pobudila sve one spoznaje koje imaju iz društvenih i prirodnih znanosti te da bi to upotpunili religioznom znanošću. Željela sam da dođe do sinteze. To je bit napora cijelo vrijeme - pokušavamo uvijek zajednički graditi. Prednost vjeronauka u školi je u tome što ga učenici doživljavaju u sredini u kojoj primaju ostale spoznaje, u istoj učionici gdje uče i druge predmete, u istoj buci u kojoj žive kad su u školi, što bilježnicu za vjeronauk ili Bibliju izvlače iz istih torbi iz kojih i ostale udžbenike.

Moj stav pedagoga proistječe iz moga uvjerenja da vjera ulazi u cjelokupni čovjekov život a ne samo u neki mali kutak, da ona ulazi u sva naša životna iskustva. Kod mladih ima, razumije se, razlika. Neki su očekivali tradicionalni vjeronauk i katekizam, no oni su u manjini. Većina njih, i to su mi rekli, najbolje prihvaća vjeronauk kad se pođe od određenog životnog iskustva u koje se, putem

Znam da ne mogu od svih učenika odmah tražiti da budu vjernici, da idu u crkvu svake nedjelje. To bi za nekoga bio ideal, ali ovo je škola. Vjeronauk u školi treba poštivati ciljeve i metode odgojno-obrazovnog procesa, inače ga mogu doživjeti kao strano tijelo.

biblijskog teksta, unosi svjetlo vjere, te tako nastoji stvoriti životna sinteza.

Počeli smo s vjeronaukom u uvjetima koji nisu bili optimalni. Sirene su stalno prekidale nastavu, odlazili smo u skloništa i vraćali se na sat. Mladi su bili pod stresom koji je mnogo zahtijevao i od nas i od njih. Razumije se da u takvim okolnostima nisamo mogli razgovarati o bilo čemu. Oni su se stalno morali vraćati na taj konkretni trenutak života. Sjećam se zadaće jednoga učenika, koji je napisao: "Naša je glavna preokupacija u ovom trenutku ratna situacija, gdje se tko nalazi i što se zbiva. U ovom trenutku ne mogu pokretati neka druga pitanja. Kad dođu bolja vremena, onda ćemo tek moći pričati o našim malim tajnama, o onome što nas i o čemu sanjamo." Stoga sam rado o tome s njima razgovarala. Bili su vrlo iskreni, iznosili su vlastite doživljaje, pa i one neugodne. Sjećam se koliko je jedan učenik, izbjeglica, živo opisao i ponovo proživio trenutak kad je njegov tata odlazio na frontu, a on ostao s mamom i sestrom koje je valjalo tješiti. U jednom trenutku nije mogao nastaviti, zaplakao je. Cijeli razred je tada osjetio solidarnost, a poslije smo razgovarali koliko djeljenje poteškoća i radosti stvara zajedništvo, osnovu jedne vjerske zajednice.

Neki od učenika koji su prihvatili vjeronauk još nisu sigurni je li to i njihovo životno opredjeljenje. Za mene je bilo iznenađenje, ali dobro mi je došlo, kad mi je jedan učenik rekao: "Sestro, Vi previše pretpostavljate; nisam još siguran vjerujem li u to. Želim o tome čuti - Vi to iznesite, ali ja zapravo tek poslije mogu stvarati životna opredjeljenja, stavove itd." Prihvatila sam takvo mišljenje, a kasnije otkrila da to nije bio stav samo toga učenika. Razgovarali smo koliko je u životu važno tražiti. Ja ne smijem previše pretpostavljati, niti nametati, ali ih ne smijem ni ostaviti u nekom neodređenom stanju. Treba ih jednostavno poticati da dođu do svoga životnog uvjerenja - na osnovi elemenata koje zajednički istražimo, koje uostalom za njih predviđeni program određuje. Oni, dakako, moraju izgraditi vlastita, jasnija uvjerenja.

Ipak, većina učenika upisanih na vjeronauk došla je s prethodnim iskustvima i znanjem stečenim u obitelji i župskoj zajednici. Za mene je važno da svaki učenik ima osobni put i razvoj u istraživanju vlastitog iskustva i uvjerenja. Znam da ne mogu odmah tražiti od svih da budu vjernici, da idu u crkvu svake nedjelje. To jest ideal, ali ovo je škola. U školi trebaju učiti o vjeri, a to treba dalje upotpunjavati u župi uvođenjem u vjersku zajednicu. Škola je odgojno središte u kojemu učenik izrasta. Za mene je najvažnije da oni u školi doživljavaju vjersko iskustvo i da kroz njega rastu.

Ne mogu kontrolirati okolnosti u kojima pojedini učenik živi i sve što na njega s druge strane utječe. Nešto od toga upoznajem uz pomoć nekih njegovih izjava te uz pomoć drugih profesora i roditelja, a tu sam osjetila pozitivno djelovanje vjeronauka. Neki učenici kažu da se osjećaju smireniji otkad dolaze na vjeronauk, da im to nešto daje. Osjećaju pozitivan doprinos u životu. No oko njih postoje i drugi ljudi, drukčijih shvaćanja. U školi je, da uzmemo taj primjer, prosječno vjeronaukom obuhvaćeno dvadesetak posto učenika, u nekim razredima trećina. Ima razreda sa svega dvoje-troje učenika koji dolaze na vjeronauk. Ima, dakle, i drukčije djece, ali ja ne bih niti htjela da se moji učenici osjećaju "boljim" od drugih mladih. Smatram to čak opasnim, na to ih upozoravam. No oni već osjećaju da posjeduju bogatstvo koje treba podijeliti. Moram priznati da sam vrlo ponosna kad vidim da su učenici s vjeronauka često predstavnici razreda na sjednicama nastavničkog vijeća, da se zalažu za rad Caritasa, organiziraju humanitarne akcije, pomažu izbjeglicama koji su u našoj školi bili smješteni u prolazu. Sve to zajedno s njima analiziram i valoriziram, a kroz to oni indirektno izrastaju u obvezi da daju više školi u kojoj žive.

Takva obvezanost ne sužava širinu njihovih mladih života. Ne radi se u vjeronauku o razvijanju poslušnosti prema vjerskim odredbama. Uvijek naglašavam da smo Crkva svi mi. U vjerskoj se zajednici stječe vjersko iskustvo. To nam daje

svjetlo da uočimo ideal, s obzirom na osobni život i život društva. Da bismo taj ideal dostigli, postoje neke smjernice, nazovimo ih propisima i pravilima. No ako ste zavoljeli taj ideal, ako je on u vama postao pokretačka snaga, onda i u propisima vidite pomoć, a ne ograničenje.

Mnogi su bili iznenađeni kad smo, razgovarajući o dokumentu Drugoga vatikanskog koncila GS, govorili o antropološkom pristupu. Sjećam se učenice koja je rekla: "Sestro, mi nismo znali da Crkva toliko vrednuje naš obični život!" Sada kad se susreću s time, učenici osjećaju da puno dobivaju.

Rano je, razumije se, stvarati neke značajnije zaključke o njihovoj moći da u sredini kakva jest ostvare vlastitost koja ih, u skladu s onim što su naučili na vjeronauku, može usrećiti. Ne mogu se prerano predviđati rezultati. Postoji želja da se učenici kao grupa uzajamno pomažu. No treba uzeti u obzir da su opterećeni nastavom, da mnogi stanuju daleko od škole i žure svojim kućama. Postoji želja da se nađemo i izvan nastave, da bismo nešto vidjeli i iskusili... Ima tu želja, ali ne znam koliko je to ostvarivo, budući da je program za srednju školu vrlo intenzivan.

Kad se nalazim u učeničkoj skupini, osjećam da svi mi zapravo imamo jednog učitelja - jedinog Isusa, da njega slušamo i tako se uzajamno po-

mažemo. Doživjela sam, a u nekim sam skupinama to i rekla - učenici čine profesora. Pomažu mi da se s njima osjećam dobro, spontano, da nešto zajedno ostvarimo. Imam dobre đake. S druge strane, ja ih promatram kao osobe koje imaju puno osobitosti koje treba razviti. Mislim da nisam jedina osoba koja im pomaže da se razvijaju. Ne kreiram njihov život, jednostavno ga promatram i pokušavam, koliko je to moguće, u svakome od njih otkriti kakav će im život biti valjan. Pokušavam oslušivati njihovu svakodnevicu, njihove preokupacije, težnje, posebno me zanima njihova

Od određenog životnog iskustva do svjetla vjere

nanadarenost. Čini mi se da je smisao rada svih odgajatelja, da u odgajanicima naslute sposobnosti i darove koje unatoč teškoćama mogu razvijati.

Učim se vještini nastavnika, koja svakako prati emotivno angažiranje. Imam program za školsku godinu, zadan mi je. Pokušavam otkriti njegove najljepše strane, nit vođenja. Na početku sam to učenicima predočila. Na toj je osnovi za mene svaki sat polje stvaralačkog rada. Najvažnije je pronaći što nas motivira za nastavni proces - bilo da je to neko njihovo iskustvo, pjesnički tekst, ili nešto što daje ton, možda priča. No za pripremu trošim puno vremena. Pokušavam potražiti pomoć u literaturi na hrvatskome i stranim jezicima, služim se onim što je u tom trenutku najkorisnije da probudim zanimanje učenika. Primjerice, mene je kod mladih posebno iznenadilo zanimanje za meditaciju. Kad je meditacija došla na red po programu, pokušali smo je nakon uvodnog objašnjenja ostvariti, bilo na početku, u sredini ili na kraju sata. Sve su grupe osjetile da im to puno daje. Osjećaju da lakše mole, više se koncentriraju na predmet, a kasnije predavanje doživljavaju na kvalitetniji način.

Svaku jedinicu koju prorađujem na satu moram sama proživjeti na antropološkom i teološkom planu. Što se tiče antropološkog moram se uvjeriti da li mi to kao ljudskom biću nešto daje ili se tek tako priča. Naime, ako me nešto zanima, imam svoj stav, uviđam pomoć literature koju čitam, osjećam se kao osoba zrelija, vidim da mi biblijski tekst daje svjetlo vjere, onda moj govor skupini učenika ima više odjeka. Događa se da u onom dijelu programa koji ja slabije doživim i kod njih osjetim slabiji odjek. Ipak, nije uvijek tako jednostavno, jer na to utječe mnogo drugih čimbenika.

Postavlja se pitanje koliko ih ja kao pedagog vodim. Mislim da ih doista vodim. Puštam ih da puno diskutiraju, a ima satova kad ne donosimo zaključke. Učenici se izjašnjavaju o zadanoj temi, u razgovoru uočavamo smjernice, ali ne i zaključke. Navest ću primjer kad smo razmatrali ljubav prema neprijatelju. Tu je Isus jako zahtjevan. O tome

smo razgovarali sa svih aspekata, no morali smo se nekoliko puta vratiti na istu temu koja je sazrijevala, da bismo došli do nekoga većeg svjetla, da bismo se približili evanđeoskoj nauci. To je nastojanje da ih dovedem do sigurnosti evanđeoske, Isusove nauke.

U pedagoškom se postupku slažem da tu nauku treba učiniti pristupačnom, privlačnom, zanosnom, ali ona je i zahtjevna. Tu zahtjevnost treba prenijeti, da je oni iznutra osjete, da dožive njenu ljepotu. Stoga ne bih rekla da kao vjeroučitelj vladam, ne volim tu riječ, nego služim većoj istini. Služba vjeroučitelja jest samo donekle pedagoška vještina. Ona je u biti dar. Taj dar pokušavam razvijati i slijediti, koristeći se svime što u tome pomaže: iskustvima drugih, dostupnom literaturom, tečajevima i drugim sredstvima. Od Crkve očekujem da nam u tome pomogne, da nam pruži različita sredstva - uz jedno upozorenje. Sve to treba biti pristupačno, ostvarivo, da bi se izbjegle frustracije kod onih koji to ne mogu ostvariti. Nisam pristalica velikih, idealnih zamisli koje onda ostanu napola ostvarene ili se ne ostvare uopće. Očekujem da se više koordinira rad u srednjoj školi, da bude više sredstava koja će pomoći vjeroučiteljima da bolje ostvare svoj zadatak. Lijepo je sanjati o prikladnijem prostoru u školama ili o tome da nastava ne bude samo posljednjih sati. To su doduše problemi s kojima treba računati. Valja naći pametan put i način kako da obogatimo školske knjižnice.

Teško je kad sve to ostane briga samo pojedina. Škola treba preuzeti ulogu da nastavu opskrbi odgovarajućim pomagalicama i prostorom. Ne treba također samome nastavniku ostaviti dvojbu da li je metodološki na ispravnom putu. Treba omogućiti živi kontakt, razmjenu iskustava. Samo popunjavanje anketnih listića neće nam pomoći.

Treba uočiti razlike među vjeroučiteljima. Ne poznajem ih mnogo, ali oni s kojima sam došla u kontakt različito pristupaju. Svatko radi kako najbolje zna i može. Bilo bi stoga dobro da na tradiciji katehetskih škola, dobrim programima i pratećim sredstvima pomognemo razvoju vjeroučitelja.